

**ПРОГРАМА ЗА КОНКУРСНИЯ ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ: ПРАВО; СЛАВЯНСКА ФИЛОЛОГИЯ; БАЛКАНИСТИКА; БЪЛГАРСКА ФИЛОЛОГИЯ; РУСКА ФИЛОЛОГИЯ; ФИЛОСОФИЯ; СОЦИОЛОГИЯ; ПОЛИТОЛОГИЯ; ПСИХОЛОГИЯ; СОЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА; СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ; ФИНАНСИ; СТОПАНСКО УПРАВЛЕНИЕ; МАРКЕТИНГ; СЧЕТОВОДСТВО И КОНТРОЛ; МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ; ТУРИЗЪМ; ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ; ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА; ТЕОЛОГИЯ; БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И РУСКИ ЕЗИК; БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ИСТОРИЯ; БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ; КНИГОИЗДАВАНЕ; ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ; НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА И ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ; ПРЕДУЧИЛИЩНА И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА; НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА И РОМСКИ ЕЗИК;**

Конкурсният изпит по български език се състои от три компонента, включващи четири задачи, всяка от които има равностойно участие при формирането на оценката.

### **Първи компонент — проверка на правописната култура**

Проверява се равнището, на което кандидат-студентът владее нормите на книжовния правопис:

- правопис на думите и техните форми с оглед на гласните и съгласните и на закономерните им промени при изговора;
- нормативна употреба на двойните съгласни;
- пренасяне на части от думата на нов ред;
- използване на членуваните форми;
- употреба на малки и главни букви;

- правопис на бройни, степенувани и множествени форми;
- слято, полуслято и разделно писане на сложни и съставни думи;
- правопис на сложни съкратени думи (абривиатури).

**1. задача.** Оградете с кръгче правилния правописен вариант в примерите (Примерен вариант - около 40 - 45 примера):

мек(о/у)ша(ф/в), прир(а/ъ)ст, ед(и/е)ница, дес(я/с)тка, нзме(н/нн)ик, бе(зс/с/з) круп(у/о)лен, заг(ър/ръ)бвам, но(д/дд)(ръ/ър)жка и др. под.

**2. задача.** Поправете допуснатите правописни грешки, като подчертаете сгрешеното и изпишете над сгрешената, дума правилната форма или правилната буква (Примерен вариант):

*Никой не може                      голямото                      мемоарната литература*  
 Никой не може да отрече голямото значение на мемуарната летература,

*която всъщност      представя историята                      историците*  
 която всъщност ни претставя историята не писана от изсториците,а от

*непосредствени участници      свидетели                      едностранни*  
 непосредствени учасници или свидетели. Колкото и едностранни

*субективни      понякога                      които някои                      хвърлят*  
 собективи да са понякога погледите, който некой хора хфърлят към

*ценна информация*

миналото на своето общество, те ни дават цена информация

*геройно-патриотиното                      болезненопечалното.                      Мемоарната*

за героично патриотичното или болезнено печалното минало. Мемуарната

*литература която сигурно старинните летописи*  
летература, която сигурно води началото си от старините Летописи, е

*извънредно важният фактор в истината*  
изванредно важния фактур във диренето на истината.

*В смисъл в гордее със Захари-Стояновите*  
Във тоя смисал всеки във нас се гордей с Захаристояновите "Записки

*българските въстания най-чудесната демонстрация*  
по Българските възстания", които са най чодесната демонстрацийя на

*високохудожествено*

високо ходожественно написана книга. Познанието, което тези записки ни

*дават надхвърлят многократно историкът могъл*  
давът, надхвърлят много-кратно всичко, което изсторика би *могал* да

*ни каже. Впоследствие историко-литературната*

кажи. Впослетствие историколитературната

*и политико-административната действителност*

и политиколдминистративната действителнос

*в Освобождението мемоарна*  
*документалистика*

във България след освобождението ни дава обилна мемуарна  
докоменталистика

ОТ ВСЯКА

*област живота в държавата*

област на животът във Държавата.

## **Втори компонент — проверка на пунктуационната култура**

Цели се проверка на степента, в която кандидат-студентите са овладели правилата за употреба на препинателните знаци. За решаването на пунктуационната задача кандидат-студентите трябва да са усвоили добре правилата, свързани с употребата на препинателните знаци вътре в изречението и в края на изречението.

а) Правилен избор на препинателните знаци вътре **в простото изречение** предполага познаване на:

- еднородните, повторените, обособените и вметнатите части;
- разграничаване на случаите на самостоятелна употреба на някои части;
- обозначаване на обръщението и др.

б) Пунктуационното оформяне на **сложното изречение** изисква познаване както на правилата за отбелязване на границата между съставящите го прости изречения, така и на изключенията от него във връзка:

- с еднократната употреба на съюзи *и, да, или*;
- с включването на подчинено въпросително изречение (косвен въпрос) в структурата на сложното изречение;
- с присъствието на уточняващо наречие пред съюзна дума;

- с контактната позиция на съюзи, отнасяни към различни прости изречения в състава на сложното, и др.

**3. задача.** *Поставете липсващите препинателни знаци вътре в изреченията и в края им, който е отбелязан със знака //*

(Примерен вариант):

Отбих се в единствената оцеляла къща до брега на реката за да помоля за чаша вода и видях на двора под сянката на една черница да седят мъж и жена // Старецът около деветдесетгодишен висок кокалест помръдваше с изкривените пръсти на босите си крака за да пропъди запълзелите по тях мухи и дялкаше нещо може би правеше чеп за бъчва а неговата събеседница седемдесетгодишна побеляла старица предеше и вретеното наедряло от грубата нишка подскачаше над скута ѝ //

Дворът беше широк с обхванат от къпини каменен зид // Къщата кой знае кога белосвана цялата на ивици от дъждовете се тулеше в шумата на два високи ореха // По циментовите стъпала които водеха към втория етаж имаше саксии с мушката а цялото пространство между къщата и оградата беше изпълнено с жълти и оранжеви тикви една сияеща грамада която струваше ми се и през нощта изпълва с лъчите си тоя самотен дом в сринатото селище // Всичко наоколо беше буренясало сиво повяхнало само тоя двор сияеше от лавата на тиквите която се разпалваше в знойното пладне сякаш дълбоко от земята продължаваше да избликва златна магма а край нея без дори па усетят полъха на жарта ѝ съвсем спокойно седяха двамата последни жители на запустялото село //

### **Трети компонент — проверка на умениято да се изгражда текст**

Целта е да се провери умениято на кандидат-студента да строи текст, като разсъждава по определен мотив.

Изграденият текст трябва придобие характер на завършено съчинение, да бъде добре композиран, информативен, да показва способността на автора му да разсъждава логично, свързано, да обосновава разгръщаните тези, да привежда доказателства, да прави изводи и да обобщава.

Специално внимание да се обърне на езиковия изказ, на оформянето на абзаците, да не се допускат стилистични грешки (речта да бъде логична,

*точна, ясна, стегната, богата, изразителна*), да личи добра езикова култура (включително *правописна и пунктуационна*). Съчинението да бъде в обем от 2 до 3 страници

**4. задача.** *Напишете съчинение, интерпретиращо една от посочените мисли* {в обем не по-малък от две и не по-голям от три страници):

"Освен тебе и други хора живеят на земята" (Ел. Пелин)

"Ние сме във времето и времето е п нас" (В. Левски)

## **ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА**

**1. Буров, Ст., В. Бонджолова.** Правопис и препинателни знаци, . Помагало с правила, упражнения и тестове. Експресно издание специално ' за кандидат-студенти. Велико Търново, Фелина, 2001.

**2. Георгиев, Ст.** Правописен справочник на българския език. Б, Търново. 1998.

**3. Георгиеви, Ел. и др.** Кратък правописен речник на българския книжовен език. София, 1989 (и сл. изд.).

**4. Илиева, М.** Тестове по български език за кандидат-студенти. Варна. Славена, 2000.

**5. Илиева, М.** Слято, полуслято и разделно писане. Варна, Славена, 2000.

**6. Илиева, М.** Да членуваме заедно. Варна, Славена, 2000.

**7. Крумова-Цветкова, Л.** Речник на трудностите в българския език. София, Атлантис КЛ, 1998.

**8. Попов, Д., К. Симов, Св. Видинска.** Речник за правоговор, правопис, пунктуация, София, Атлантис КЛ, 1998.

**9** Правописен речник на съвременния български книжовен език. София, БАН, 1983 (и сл. изд.).

**10. Цанков, К.** Езикова култура. III изд. В. Търново, 1999.

**11. Цанков, К.** Препинателните знаци. В. Търново, 1999.